

GOIĆ (291) *vb impf*

o jasne.

inf goić (22). ◇ *praes 1 sg* goję (1). ◇ *2 sg* goisz (2). ◇ *3 sg* goi (250). ◇ *1 pl* goj(e)my (1). ◇ *3 pl* goją (6). ◇ *praet 3 sg m* goił (1). ◇ *3 pl m pers* goili (3). ◇ *imp 2 sg* g(o)j (1). ◇ *part praes act* gojąc (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVIII w.

Leczyć obrażenia lub schorzenia (zwłaszcza zewnętrzne); zablźniać; medicare Calep; curare, mederi, persanare, praesanare, sanare Cn (291) :

a. Mieć właściwości lecznicze (o substancjach i zabiegach) (257) : Ten oleiek rości miefo w ranach, goij y nie da sie iątrzyć. *FalZioł* II 22v, I 18b, 32d, 67b, 102d, 144b (9); *SienLek* 118.

goić co (234): Vwarzenie tego ostrziżu, goij rospadliny vft j działła zgniłe/ tą wodą płoczącz/ y zęby twierdzy. *FalZioł* I 29d; Ten plaftir gdy będziesz przykładał na rany głęboko gnijące, goij ie barzo. *FalZioł* I 102d; Też przepukłe rzeczy albo przerwanie śpaia/ owrzedzenie w miechierzu y w macicy goij. *FalZioł* I 116c; Theż proch s pokrzywy wczyniony/ wrzod Cancer goij prędko lipany w ranę. *FalZioł* I 152d; Rzezanie moczu s kapaniem bolesthnem/ y trzewną dnę która bywa z zimnej przyczyny: goij. *FalZioł* II 4a; Oleiek tych orzechow ieft wilki/ wrzodi roziadające ciało y krofty złe goij/ y też fiłtuły w oczach y w zadku *FalZioł* III 18d; Oleiek z pżenicze Liłzaie y parchy goij *FalZioł* III 25a; Te^{go} fkorupa śpalona zmodem [!] goij w gardle iagodę którą zową czopek/ y theż ine wrzody kthore sie czynią w gardle. *FalZioł* IV 38b; Y działła goij tą małc. *FalZioł* V 93; Ta małc wfmierza wfzelkie boleści. Y też wfzelkie bolączki goij. *FalZioł* V 108v, ‡2e, ‡4a, d [2 r.], e, ‡5d (142); *RejZwierz* 22v; thakież kožia krew z mąką ładzele w Ogonicy iáko y w Dymionach goi. *SienLek* 119v, 68 [2 r.], 127v, 128, 128v, 134v, 135, 146v. *Cf goić co czym*, »blizny goić«, »ranę goić«.

goić co czym (1): iż pfi ięzik ieft barzo dziurkowati á fuchy, przeto wciąga w sie wilgotności z rany, á tak ią goi fwym wyfufzaniem gdy wylizuje. *GlabGad* C5v.

W charakterystycznych połączeniach: goić aperturę (2), bolączkę (9), dziąsła (2), fistulę (5), gnicie, jad, jagodę, kości, krofty (17), liszaje (3), mięso, niedostatki, niemoc (4), oddawienie, ogniki, parchy (4), pęcherze, przepuknienie, przerwanie (2), ropę (3), rozpadliny (17), sadzele (3), spalanie, sparzelinę (3), spryszczenie, strupy, świerzb (7), trąd, ukąszenie (2), wilkości, wrzod (owrzedzenie, zwrzedzenie, wrzedzenie) (30), wszy, zagniłość (2), zimnice, żyły; goić wysuszaniem; goić barzo (2), dobrze (4), mocnie (mocno) (18).

Zwroty: »blizny goić« = cicatricare, cicatrices contrahere a. inducere Cn (1): Zołc Bykowa z miodem á z balsamem [...]. Takież rany y blizny goij. *FalZioł* IV 13a.

»ran(k)ę (a. ranienie) goić« = *cicatricem contrahere a. inducere, plagae mederi, vulnus conglutinare a. ad cicatricem perducere Cn [szyk zmienny] (81):* Też łok Maiorany z miodem z miefzany á thim pomaży liekanie ktore bywa przy bańkach/ goij ony ranki tak ifz nazaiutr nic nie będzie znać *FalZioł* I 84a; bo ta wonia gdy przydzie do płucz/ ranienie gich albo owrzedzenie goij *FalZioł* I 116b; Małc od tegoz Silueftra [...] kafa z przodku mało/ ale barzo prędko rany w gromadę ściąga y goij. *FalZioł* V 108, ‡4d, e, ‡5b, ++5c, ++6e (78); Czemu flina człowiecza na tczo goi krofty y rany małe. *GlabGad* C5v; Swieżą ranę piołyn goi *SienLek* 146v, 128.

Szeregi: »goić i oprawować« (1): Twardość bokow y też bolączek zmiękcza/ żyły w zadku ociekłe albo ranione goij y oprawuie *FalZioł* II 12c.

»spajać i (albo) goić« [szyk 6 : 1] (7): Samo wŕzytko ziele ma moc rany łpaiać y goijć *FalZioł* I 153b, I 8a, 14c, 20d, 53a, 58b, [115²]a. [*Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

»spądzać i goić« (1): Wŕzelkxie liŕzáiie y ognikhi łpada y goij *FalZioł* II 10a. [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 2 r.*].

»stulać i goić« (3): WOdka Czenthurzijowa [...] Rany ftula y goij *FalZioł* II 5c, *f, I 60a. [*Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

»uzdrawiać i goić« (1): Proch piętki iey łpaloney wŕypany w bolączki ktore zowa [!] fiłtuły/ vzdrawia ie y goij. *FalZioł* IV 9a. [*Ponadto w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

»(wy)czyści(a)ć i (a) goić« [szyk 7 : 2] (9): Vlrzbowa wodkha [...] płod marthwy wygania/ fiłtuły czyłci y goij *FalZioł* II 13a, I 37c, 69c, 155a, II 3c, 12a (9). [*Ponadto przy innych szeregach 4 r., w innym połączeniu strukturalnym 1 r.*].

»wypełniać i goić« (1): TEn Kamień [...] rany wypełnia y goij *FalZioł* IV 57a.

»wysuszać (a. suszyć) i (a) goić« [szyk 28 : 1] (29): Też łok albo proch te⁸⁰ ziela w fiłtułę wpułzczony/ wyłufza y goij *FalZioł* I 55a, I 13a, 14c, 20d, 30c, 35d (28); *SienLek* 128v. [*Ponadto przy innym szeregu 1 r., w innych połączeniach strukturalnych 9 r.*].

»goić i zawierać« (1): abowiem tha małć vłmierza bolełć/ niedopułzcza rołć mięfu złemu/ á mocno goij y zawiera rany. *FalZioł* V 110.

W przen [czym] (2) : Starł sniego onę przewarę Ktora od łwego pana miał Czo ją był na niewierne wliał Ktora miłofierdziem goij *RejKup* ee2.

goić co (1): Miłofierdziem goij ten wrzod *RejKup* Ee.

Przen (3) :

a) *Łagodzić, uspokajać, koić [co] (2)* : Mnie Rym z Lutnią ferce goij *RybGęśli* B2v.

Przysłowie: czas Doktor káždemu. Ale kto połpolitym torem gárdzi/ temu Ták pozného lékárłtwá czekáć nieprzyłtoi: Rozumem ma vprédzić/ co inłzé czas goi. *KochTr* 25.

b) *Łatać, reperować [co] (1)* : Patrzą urzędu swojego: Przez tę wodę dusze wozic, A durawą łodzią goić. Ktora dla swojej starości Zadawa mi też ciężkości. *BierRozm* 22.

b. *Wykonywać zabiegi lecznicze; medicare Calep (34)* : Wyczyłciwłzy ránę/ goyze lepák. *SienLek* 146; Iatraleptes – Lekarz ktori łmarwiąc goji. *Calep* 498b, 645a.

goić kogo, co (30): *FalZioł* II 14d, V 70v; Wymyłłił też záklinánie/ zowá Exorcyzm/ ktorym czárty wypádzáli Zydowie/ y niemocy goili przez zyołá y káráktery. *BielKron* 79, 58; *SienLek* 49, 147v, 150v, Sv, S2v, Aaaa2; Co im Báby przyniołá tym lud chory goiá. *BielSat* B3v [*idem BielRozm* 13]; *RejZwierc* 248v; Bárwierze/ Lekárze co ludzi goili. *BielSpr* 9v, 9; Bo iáko máła ráná ná poczátku co dzień węcźłza/ gdy iey nie goiłz rołcie: ták ołdzczepieńłtwo od Kołłciołá/ co dzień w nowe y węcłze błędy idzie *SkarJedn* 341; *BielRozm* 13; Bo ktory [*wrzód*] nie ták łzkodliwy ielł/ ćierpimy go/ ropiemy/ y potym goiemy *PowodPr* 37. Cf »ranę goić«.

goić czym (8): przyłożyć ciała ięczmiennego á zlezie łtrup/ potym małz goiǳ małcią ciało narałtaiaǳą. *FalZioł* V 71v, IV 6d, V 107; Wyczyściwłzy ráne/ iuz iá goiǳ tymi małciami/ ktore ciało mnożá *SienLek* 147v; *BielSat* B3v; *BielRozm* 13; *KochFr* 109; *WyprPl* C2.

W charakterystycznych połączeniach: goić chore, lud (ludzi) (3), niemoc, ranne (2), sadzele, strupy, wrzod; goić małcią (3).

*Zwrot: »ran(eczk)ę goiǳ« = vulnus fovere Mącz [szyk zmienny] (13): ForCnR D2; Raneczki goiǳ ktore zołtaiaǳ po łiekaniu baniek. FalZioł *4a; Pies ięzykiem łwe y czudze rany goiǳ FalZioł IV 6d, V 107; RejZwierz 30; Mącz 52a, 135b; przepálić mu wierzch głowy/ á oney rány długo niegoiǳ/ áż włzytká zła wilkość wynidzie. SienLek 52v, 152 [2 r.]; RejZwierc 85; Telefów rozum chwałę/ y przytym zołtáne/ Bo ten czym był połtrzelon/ tymże goiǳ ráne. KochFr 109; WyprPl C2.*

Synonimy: leczyć, spędzáć, uzdrawiać, wywodzić.

Formacje współrdzenne: dogoić, pogoić, wygoić, zagoić, zgoić.

Cf GOJĄCY, GOJENIE, GOJONY